

Mis meis jõulutunnet tekitab?

Sellist tunnet tekitavad aasta lõpp, lumine maa, piparkoogilõhn, tuledes kirikud, jõulupuud, jõulunukrus, jõulurahu (nii seeliku- kui tavalised kütid istuvad kodus). Ja muidugi laste kingiootuses säravad silmad... Poodides tekib harras tunne juba oktoobris.

AIN KALLIS
Klimatoloog

Kui selline pilt ka jõulutunnet ei tekita, no siis küll ei tea, mis tekitab.
TAMMIK

FOTO: AGO

Põhjamaade rahvaile, tundub nii, on kliima soojenemise puhul kõige enam vastukarva just see, et jõulud pole enam klassikaliselt paksu lumega ning parajalt pakaselised. Kuigi kirikusse ei sõideta saanidega, vaid autodega, millele lumi, külm ning libe tee küll mitte head ei tee. Kui põllud-metsad on kena valge vaiba all ja päike särab (ilmselt valitseb siis kõrgrõhkkond madalate temperatuuridega), öeldakse ikka heldinult: maastik nagu jõulukaardil!

Eks me tea kõik seda ütlemist, et vanasti oli talvel lumi valgem ja paksem, suvel rohi rohelisem, taevast sinisem. Nüüdsel ajal püütakse olla poliitiliselt korrektsed: pole ilus öelda, et ei taha musti jõulusid. Parem on olla rohelise ellusuhtumisega ja võidelda kliima soojenemise vastu, s.t lumiste jõulude eest. Muide, USAs olevat õige öelda "ei igatse pruuni jõuluaega"!

Valgete jõulude definitsioon

Mis on valged jõulud? Põhja-Ameerikas peaks sel puhul maa olema kaetud vähemalt tollipaksuse lumega, Inglismaal on kriteeriumiks kas või ühe lumerätsaka langemine ilmasteenistuste katusele 25. detsembril Londonis, Birminghamis (või mujal, kus veetakse kihla valgete jõulude saabumise üle). Meil piisaks pühade valgeks tunnistamiseks vast poolesentimeetrisest lumekorrast.

Mida ütleb ilmastatistika antud juhul? Tartu ümbruses on maa jõululaupäeval lumeta olnud aastail 1953–2018 vaid 16 korral. Seega on valgeid jõulusid kolmel aastal neljast. Pole paha, nagu ütlevad spordiklassikud.

Veelgi lumisem kant on Haanja kõrgustik (82% jõuludest valged), saarte läänerannikul aga ei saja pea pooltel aastatel lumekübetki!

Mõnel aastal tuli kuuse järele minnes kahlata pea põlvini lumes (1963, 1965, 1981, 2010), mitmel korral on maa valgeks loetud vaid tingimisi (1 cm puhul), mõnel aastal sumatud lausa poris (2016).

Kõrgeim ilma peal?

„Iga linn maailmas tahab endale suurimat jõulupuud. Selle ostmise pole kulu, see on investering,“ väitis Belgradi linnapea Siniša Mali, kui kaks aastat tagasi heideti talle ette 83 000eurose plastkuuse soetamist.

Poole vähem läks tollal maksma puu Roomas Piazza Venezia väljakul – 48 000 eurot. See oli aga nii räämas välimusega, et sai Euroopa kõige haletsusväärsema jõulupuutitli. See-eest on ta puu, millel omaenda hüüdnimi – Spelacchio (kiilas, kulunud). Teekonnal Põhja-Itaaliast sai mullu kannatada ka järgmine puu, Spelacchio Nr 2...

Kuu aega tagasi kuulutas Rooma mees Virginia Raggi: „*Spelacchio sta tornando!!!*“, s.t "ta tuleb tagasi". Tänavune puu on 23meetrit, ehitatud 80 000 lambikesega ja tuhande kaunistusega. Ning kohale veetud erilise hoolikusega.

Igal aastal koostatakse edetabeleid maailma kõrgeimate, suuremate, ilusamate ning originaalsemate jõulupuude osas, nii looduslike kui kunstpuude kategoorias.

Tänavuste Euroopa ilusamate jõulupuude pingerea eesotsas on Vilniuse 27meetrit konstruktsioon, millele on kinnitatud 6000 kuuseoksa ja viis kilomeetrit valguskette. Tallinna jõulupuud on 12. kohal (see-eest on märgitud: „Lumi on garanteeritud!“).

Ehtsatest, s.o looduslikest jõulupuudest loetakse ametlikult kõrgeimaks 1950. aastal USAs Seattle'i linna Northgate'i ostukeskuses püstitatud 67,4 m kõrgust ebatsuugat (näeb välja nagu kuusk). Võrdluseks: Vana Tooma tipuni on maast 63,8 m.

Tänavu uhkustavad ameeriklased Los Angelese linna üles pandud halli nuluga (35 m, 18 000 tulukest).

Kunstpuudega on asi huvitav. Kõrgemaid on esitatud mitmeid: Rio de Janeiros ujuv (84 m) või Sri Lanka pealinnas olev (72 m). Maailma suurim aga olevat Saksamaal Dortmundis konstrueeritud 45meetrite, 40tonnine metallraamiga jõulupuu. Seda tehakse neli nädalat 1700 kuusekesest. Pühade ajal aga lauldakse selle all: „Oh nulupuu, oh nulupuu...“ (*Tannenbaum* on ju nulg.)

Originaalsete jõulupuudega linnade hulka on sattunud teatavasti ka meie väike Rakvere.

Mis on jõulupuu?

20. detsembril 1999. aastal ehiti Tasmaanias Styx Valley's jõulupuuks 78meetrite 3000 lambiga (tipus neljameetrine päikeseenergiast toituv täht) metsas kasvav eukalüpt. Guinnessi rekordite organisatsioon aga seda ilmarekordiks ei kinnitanud, teatades austraallastele, et „õige jõulupuu peab olema kuusk“. Senaator Bob Brown pareeris: „Äkki ei luba nad ka jõulusid pidada suvel?!“

Mis saab siis nulgudest, tsuugadest, „Kihnu jõulubust“ – männist? Rääkimata aafriklaste jõulu-ahvileivapuudest?